

УДК 001.102:021.7:303.62]:004:[070:02
DOI: 10.31866/2616-7654.14.2024.318332

ІНФОРМАЦІЙНІ ЖАНРИ В КОНТЕКСТІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

*Сергій Черненко,
аспірант,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: naild@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3241-9362*

Для цитування:

Черненко, С. (2024). Інформаційні жанри в контексті бібліотечної журналістики. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 14, 130-149. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.14.2024.318332>

Метою статті є дослідження теоретичного та практичного потенціалу використання інформаційних жанрів у роботі бібліотечних журналістів.

Методи дослідження. У статті були застосовані методи аналогії, порівняння, систематизації, дедукції та абстрагування.

Наукова новизна полягає у тому, що у пропонованій статті досліджується взаємозв'язок між знаннями людей про новинні медіа та способами, які вони використовують для формування новин. Виявлено, що люди з більш високим рівнем знань про медіа частіше включатимуть соціальні медіа у свій репертуар новин, але не як основне чи єдине їх джерело. По-друге, визначено, що інформація медіаджерел позитивно пов'язана з редакційними установками.

Досліджено ступінь участі публічних бібліотек у громадській журналістиці в умовах, коли висвітлення в медіа певної інформації зменшується.

Встановлено, що масове залучення бібліотекарів до цієї діяльності на постійній основі дає змогу порушити питання стосовно програм професійної підготовки бібліотечних журналістів, оскільки ця робота потребує певних знань, умінь та навичок, а її якість впливає на репутацію бібліотеки.

Основні висновки. На сьогодні однією із ознак сучасного суспільства є «споживання інформації». Бібліотеки зосереджені на створенні освітнього середовища, використанні КТ, медіаосвіті та якісній журналістській роботі бібліотекарів. Журналістика близька до роботи бібліотекарів, вони створюють нотатки, замальовки та репортажі для сайтів і соціальних мереж, беруть інтерв'ю для подкастів, пишуть статті для галузевої преси.

Можна із впевненістю стверджувати, що бібліотечні журналісти досить широко застосовують соціальні мережі у професійній діяльності. Так, інструменти соціальних медіа в основному використовуються як заміна іншим каналам доставки інформації. І якщо сьогодні перед бібліотекарями ставиться завдання змінити образ бібліотеки, працювати зі стереотипами громадського суспільства, то саме бібліотечні журналісти здатні його виконати.

Ключові слова: медіа; бібліотечна журналістика; новина; жанр; замітка; репортаж; інтерв'ю; звіти; анонси; прес-релізи; інформаційні листи.

ВСТУП

Недостатня організаційна та кадрова політика бібліотек з урегулювання раціональності журналістської діяльності спричиняє ускладнення роботи цих установ у контексті виконання медіазавдань. Часто низька медіаграмотність бібліотечних співробітників позначається у невмінні підготувати високоякісний медіапродукт. Ці проблеми сприяють диференціації бібліотечної журналістики у методичні аспекти бібліотечної освіти.

Суспільне занепокоєння щодо дезінформації в засобах масової інформації посилює заклики покращити знання громадськості про те, як виробляються, поширюються та фінансуються новини.

Останнім часом національні і глобальні новинні середовища стали складнішими. Ми перейшли від чіткого, структурованого середовища, де домінують друковані видання та телемовлення, до цифрової освіти, яка постійно розвивається. І хоча вже давно неможливо стежити за всіма новинами, кількість інформації сьогодні може здатися майже безмежною. Людям доводиться керувати дедалі більш переповненим інформаційним простором. Вони щодня опиняються серед великої кількості доступних джерел інформації онлайн і офлайн. Перед сучасною особистістю стоїть вибір – вирішити, якій інформації довіряти, яку ігнорувати, а яку відкинути як неправдиву чи оманливу. Людина має знайти баланс між надто великим і надто малим споживанням новин. У цьому контексті, наприклад, соціальні медіа часто розглядаються як особливо складні через різні (частково автоматизовані) правила, з якими люди стикаються, читаючи новини та отримуючи інформацію в цих мережах, порівнюючи із традиційними новинними медіа (Kang et al., 2011). Також є велика стурбованість щодо соціальних мереж, таких як Facebook і YouTube, як потенційних джерел неправдивої або оманливої інформації (Kang et al., 2011).

Такі спостереження спонукали автора до роздумів про те, що могло б допомогти людям керувати та орієнтуватися в сучасному новинному середовищі так, щоб це було корисно як для людини, так і для суспільства. Одним із рішень, яке часто обговорюють науковці, журналісти та політики, є підвищення рівня знань громадськості про новини, тобто про те, як новини створюються, розповсюджуються та фінансуються.

Аналіз можливостей медіамоніторингу є актуальним, оскільки він висвітлює прогалини в наших знаннях про трансформацію медіа.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Журналістська підготовка у практичній діяльності та її базових концепціях є відносно новим об'єктом уваги. Їй приділено увагу в академічних дослідженнях М. Балаклицького (2019), О. Гарматій та О. Гирби (2021), А. Киричка (2015), О. Пастушенко (2016), А. Печеної (2013, 2014), Д. Рендалла (2007), В. Струнгара (2017).

У науковій розвідці Н. Агароні (Aharony, 2009) менеджери бібліотек були найбільш відкритими до використання соціальних мереж. С. Берфорд (Burford, 2012) вирішив дослідити використання соціальних медіа фахівцями з інформації (включно з бібліотекарями) у своїй інформаційній практиці.

Х. Карлсон (Carlsson, 2012) досліджував практику роботи спеціалістів публічних бібліотек у соціальній мережі Facebook у практичній роботі.

Загалом, зміна контексту значною мірою впливає на журналістські концепції та практику. Невелика кількість досліджень зосереджені на концептуалізації бібліотечної журналістики, і жодне не стосується розповідей із перших вуст про важливі події.

Мета статті. У дослідженні автор прагне розкрити інформаційні жанри новин у контексті бібліотечної журналістики за допомогою аналізу наукових джерел із журналістики на предмет їх концептуалізації ідеальних форм і функцій новин із бібліотечної справи. Ми розуміємо культуру дискурсу як дискурс, який використовує спільнота журналістів, викладачів та студентів журналістики, щоб говорити та писати про журналістську практику і професію журналіста. Це включає загальні інструкції та нормативні значення. Автор використовує подібний підхід, оскільки при написанні цієї статті стоїть завдання індуктивно віднайти нові жанри подання інформації журналістського письма в бібліотечній справі.

Перед автором стоїть завдання ретельно вивчити інструкції та припущення щодо журналістики та журналістського тексту в бібліотечній справі, зосередившись на дискурсі новин із перших рук та їх написання. Вивчаючи переваги стилістичного вибору і нормативних цінностей журналістики, дослідник прагне дати відповідь на заклик до вивчення журналістики в контексті бібліотечної освіти.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час написання статті були використані методи аналізу теоретичних джерел, аналогії, систематизації, порівняння, дедуктивний та індуктивний. Проведене дослідження засновано передусім на вивченні теоретичних джерел з основних визначень та понять, інформації про загальну журналістику, бібліотечну журналістику, про інформаційні жанри у друкованих виданнях, про особливості функціонування сучасних бібліотек, зарубіжні дослідження щодо використання бібліотечними журналістами соціальних мереж у своїй медіадіяльності і вітчизняний досвід запровадження практики бібліотечної журналістської роботи та її підтримання на всіх рівнях.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні медіа відіграють центральну роль у виникненні та функціонуванні публічної сфери, яка дає можливість громадянам брати участь у економічних, демократичних, соціальних, культурних процесах.

Відповідно до Енциклопедії сучасної України, МЕДІА (від лат. *medium* – засіб, спосіб) – засоби та інструменти зберігання і передачі інформації та даних для індивідуальної чи/та масової аудиторії (Городенко, 2018).

Як зазначено у Законі України «Про медіа», медіа – це (засіб масової інформації) засіб поширення масової інформації у будь-якій формі, який періодично чи регулярно виходить у світ під редакційним контролем та постійною назвою як індивідуалізуючою ознакою (Верховна Рада України, 2022).

На нашу думку, медіа – це платформи і програми, створені для обміну інформацією, а також для активної взаємодії з аудиторією та читачами.

Л. Глазунова та А. Тищенко (2014) виділяють низку функцій, які найбільш повно відображають компоненти мас-медіа: 1) комунікативна функція; 2) інформаційна функція; 3) організаційна функція – виявляється у здійсненні легалізації

багатьох організаційних рішень, що спрощують процес їх сприйняття суспільством, мінімізують кризову реакцію (або навпаки); 4) ідеологічна функція – активно впливає на психічний стан людини; 5) культурно-просвітницька функція – проявляється в одній із форм передачі досвіду та інформації від одного покоління іншому; 6) утилітарна функція – враховує, що людині властиво орієнтуватися з огляду на думку більшості; 7) рекреативна функція – реалізує потребу людини у відпочинку, що часто здійснюється завдяки свіжій пресі, інтернету, телевізійним програмам тощо.

Люди мають різні погляди на те, що саме мають охоплювати знання про новини. Навіть якщо ми зосередимося лише на фактичній інформації, є значний простір для законних розбіжностей щодо того, які домени є релевантними, які конкретні знання становлять адекватне розуміння цієї сфери та як треба інтерпретувати емпіричну інформацію, що стосується цього питання. Тут ми включаємо знання про те, як створюються новини, як вони поширюються та як фінансуються. Але, природно, все це буде відрізнятися залежно від контексту, оскільки різні країни є домом для різних медіасистем (Литвиненко, 2012), кожна з яких потребує різних наборів знань. І, звісно, самі медіасистеми постійно розвиваються, і те, що сьогодні є знаннями про новинні медіа, може бути недостатнім завтра.

Незважаючи на потенційні труднощі визначення і концептуалізації знань про новинні медіа та використання різних заходів і операцій, дослідження в цій галузі погоджуються з ідеєю, що знання про новинні медіа мають потенціал заохочувати поведінку, пов'язану з новинами, яка є корисною для особи, а також для суспільства.

І справді, емпіричні дослідження, які використовували вимірювання знань про новинні медіа, здебільшого виявляють ствердні зв'язки між знанням більше про новини та поведінку, яка часто вважається нормативно бажаною. Наприклад, люди з вищим рівнем того, що вони називають процедурними новинними знаннями, краще здатні розрізняти справжні та «фейкові» заголовки. Так, дослідження новинної грамотності показують, що студенти американських університетів, які краще обізнані з новинами, також краще обізнані про політичні події, що дорослі американці з більшими знаннями про новини менш, імовірно, схвалюватимуть теорії змови (Jochumsen et al., 2010).

З огляду на безпрецедентні темпи змін у сфері журналістики, включно з появою швидко зростаючої кількості акторів, які, можливо, займаються роботою, що принаймні частково нагадує журналістику, кордони в журналістиці стають дедалі розмитішими та суперечливими.

Журналістика вважається особливо сприйнятливою до можливих зовнішніх загроз її авторитету в її демократичному служінні. Незважаючи на це, журналістика прагне до переваг професійного статусу, таких як внутрішня згуртованість і право нав'язувати власну ексклюзивність. Як наслідок, журналісти намагаються виділити себе та свою професію окремо від суспільства та почали розробляти механізми самоконтролю етичних кодексів, щоб претендувати на свій авторитет (Косачова, 2015).

Незважаючи на зусилля журналістів забезпечити ексклюзивність і встановити структурні межі навколо поля, нові актори цієї сфери продовжують з'являтися і претендувати на членство в журналістському полі. Вони кидають виклик традиційним визначенням журналістських культур (Чуприна, 2012) і впроваджують інновації в галузі за допомогою нових технологій і практик. Традиційні журна-

лісти часто намагаються вигнати цих «чужих» на периферію, за межі традиційної редакції, незважаючи на їхній потенціал не лише зберегти поле, але й трансформувати його (Струнгар, 2017).

Протягом останнього десятиліття численні дослідження проводилися щодо периферійних акторів та інституцій у журналістиці, таких як блогери і мікроблогери, громадські журналісти, веброзробники, комерційні журналістські стартапи, ведучі сатиричних новин, дизайнери мобільних додатків для новин, компанії вебаналітики, журналісти-піонери і такі організації, як WikiLeaks (Косачова, 2014).

Проте те, як новини концептуалізуються, тобто які їхні оптимальні функції та форми в культурних контекстах (Радчик, 2012), широко не вивчено. В англо-американській ідеології журналістика довго і міцно асоціювалася з демократією. Незважаючи на те, що глобальні дослідження журналістики запропонували багатий масив знань про різні журналістські культури, асоціація між журналістикою та демократією була настільки сильною, що це призвело до спрощеного погляду.

Хоча інтерес до новин і їхня центральна роль у журналістиці досить поширені, новини можуть відрізнятися в різних суспільствах. Мова йде про те, що журналістика адаптується до навколишнього контексту, щоб виконувати свої функції; як наслідок, новинний дискурс вбудований у культурний контекст і, отже, співвідноситься з політичними та соціальними цінностями, а також із прийнятими стилями спілкування (Давидова, 2014).

Культурна функція журналістики полягає в тому, щоб надати максимум інформації про новини у сфері мистецтва і всього, що пов'язано з нею. Тоді як мистецька журналістика характеризується оглядами, критикою, новинами про мистецтво та популярну культуру.

І мистецькі, і культурні журналісти бачать свою роботу як «журналістику з відмінностями», яка поширює відмінні погляди та світогляди від тих, хто домінує в основних новинах. Водночас культурна журналістика поділяє з журналістикою проблеми, такі як робота на кордонах, розмивання жанрів, цифровізація, глобалізація, професіоналізація та «криза журналістики».

Культуроформувальна функція журналістики реалізується через висвітлення подій, історій про життя та творчість відомих митців. Основними напрямками просвітницької діяльності є інформування, популяризація, пропаганда та медіакритика (Ковальчук & Корнієнко, 2014).

Бібліотеки розширюють свою пропозицію, постійно розміщуючи на своїх домашніх сторінках нові інструменти, такі як коди фотографій або мобільні каталоги OPAC. Нове програмне забезпечення покликане оцінити текст і скласти правильну відповідь на певне задане запитання.

Діяльність наукових бібліотек і нові технології, які вони використовують, значною мірою є результатом зміни поведінки та потреб сучасних користувачів, які хочуть здобувати знання за допомогою технологій, до яких вони звикли. Щоб задовольнити запити читачів, бібліотеки намагаються модернізувати свій імідж. Прикладом цього є можливість персоналізувати свій вебсайт. Він враховує переваги користувача, який може, певним чином, індивідуалізувати відображуваний вебсайт і адаптувати його до власних потреб (Олтаржевський, 2013).

Завдання цифрової бібліотеки, віртуальної бібліотеки або бібліотеки, визначеної як «мультисеміотичне середовище соціальної комунікації», полягає в тому,

щоб брати активну участь у передачі повідомлень, у поширенні інформації та у створенні інформаційних, освітніх і потреб мас-медіа (Тодорова & Олтаржевський, б.д.).

Діяльність бібліотек активно включається у процес соціальних, політичних і культурних перетворень.

Формування інформаційної культури (сьогодні поєднане з комп'ютеризацією) супроводжувало бібліотечну діяльність від початку існування «скарбниць знань». У цьому контексті можна підкреслити важливість роботи інформаційно-бібліографічних відділів, влучно оцінених Юзефом Гричем як «рекрутаційних пунктів бібліотеки». Новий інформаційний ландшафт також означає нову бібліотечну діяльність у сфері освіти, інформації та медіа, яка полягає у створенні розгалуженої «інформаційної магістралі» (Jochumsen et al., 2010).

Сучасні технології роблять бібліотеку частиною глобального інформаційного суспільства, що ставить перед бібліотекарями нові проблеми та завдання, наприклад, як організувати виступ або написати статтю про захід, зацікавивши користувачів, як подати інформацію коротко і водночас багатоаспектно показати напрацьований матеріал своїм читачам.

У рамках цифрового переходу в американських газетах бібліотекарі редакції були одними з перших працівників, які автоматизували свою роботу. У відповідь ці практики, що працюють у конвергентних редакціях, змінили свої робочі процедури та ролі відповідно до зростаючої центральної ролі машин у журналістському виробництві (Mowat, 1996).

Виходячи за рамки емоційних уподобань, якими сьогодні володіють журналісти при роботі над новинами, наукові дослідження ще не повністю поглибилися в те, як автоматизація редакції впливає на повсякденну журналістську працю завдяки змінам процедур і практичних ролей (Шевченко, 2001).

Головними завданнями навчального профілю «Бібліотечна журналістика» є навчання основам інтернет-журналістики представників бібліотечної сфери, підтримування їхньої безперервної інформальної освіти, розвиток бібліотечної журналістики у соціальних медіа. Головна ідея онлайн-помічника – це допомогти бібліотекарю опанувати навички бібліотечної мультимедійної журналістики (Куликова, 2014).

Бібліотечну журналістику варто розглядати у кількох аспектах.

Перший – йдеться про вид діяльності бібліотек, спрямований на збір, обробку та розповсюдження актуальної інформації з видавничої, книготорговельної, бібліотечної справи та бібліографії через канали масової комунікації.

Другий – це вид галузевої журналістики, предметом якої є актуальні новини у сфері бібліотечно-інформаційної діяльності.

Третій – спеціальна наукова дисципліна, предметом якої є закономірності поширення якісної і достовірної інформації про книжкову та бібліотечну справу за допомогою всього комплексу доступних комунікаційних каналів і засобів.

Четвертий – означає навчальну дисципліну у вищих навчальних закладах (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, б.д.-а).

Оскільки журналістика – це професійна діяльність, спрямована на збір і поширення актуальних новин про суспільні трансформації, то відповідно бібліотечна журналістика є частиною такої діяльності.

На наше переконання, термін «бібліотечна журналістика» – це професійна діяльність працівників бібліотек у культурному просторі, оскільки висвітлює переважно події з бібліотечної, освітньої та мистецької сфер життя людини.

О. Косачова (2015) пропонує тлумачити бібліотечну журналістику як окрему галузь, предметною сферою якої є збір, обробка та передача актуальної інформації щодо діяльності книгозбірні.

Мета бібліотечної журналістики – це вдосконалення професійної компетентності бібліотекарів-бібліографів у сфері журналістського знання. Основним завданням бібліотечної журналістики зазвичай є написання текстів, складання макетів газет та журналів, підготовка різних сценаріїв із бібліотечно-інформаційної тематики для медіа (Чачко, 2004).

Для бібліотечної журналістики доцільними є:

річниці – важливі події, винаходи, відкриття та інші віхи суспільного життя, які уможливають здійснити ретроспективний аналіз;

знахідки – дослідникам в архівах, ученим, археологам та іншим, котрі здійснюють важливі або просто цікаві знахідки й відкриття, у пошуках потрібної інформації доцільно звертатися до фахових журналів (Рендалл, 2007).

Бібліотечні журналісти часто подають новини про поточні події та пишуть тематичні статті. Шлях, яким зазвичай йдуть репортери та редактори, – концептуалізувати, розробляти, писати та редагувати щоденні новини. Журналіст приділяє більше значення первинним джерелам інформації, ніж тим, які здебільшого трапляються в інших джерелах та першоджерелах у бібліотеках, і вони більш автентичні. Такі журналісти ведуть газетний архів, збирають газетні вирізки та надають послуги CAS, SDI (США).

Основні провідні напрями бібліотечної журналістики зображено на рисунку 1 (Пастушенко, 2016).

Рис. 1. Напрямки бібліотечної журналістики
Джерело: побудовано на основі: (Пастушенко, 2016).

Новини є рушійною силою журналістики, ядром як традиційних, так і сучасних інтернет-медіа.

Новина являє собою повідомлення, в котрому представлений сучасний погляд на дійсність стосовно конкретного питання, події чи процесу (Вайшенберг, 2004).

Новини не обов'язково повинні бути привабливими чи ефектними, проте вони повинні писатися професійно і витончено (Стівенс, 2008).

Так, Ван Дейк (van Dijk, 1997) розглядає дискурсивну природу новин як результат когнітивної і соціальної діяльності журналіста як автора; як результат інтерпретації тексту реципієнтами, яка відбувається на основі їх досвіду взаємодії зі ЗМІ.

Цінність новин визначається драматизмом, насильством і боротьбою інтересів. Для бібліотечної журналістики це є неприйнятним (Чачко, 2004).

Структура новини має будуватися за принципом перевернутої піраміди. Потрібно викласти факти порядком зменшення їх важливості: спочатку найважливіша інформація коротко, потім докладніше деталі. Причому структура має бути гранично простою.

Деталі розкривають обставини та подробиці навколо події, про яку йшлося в ядрі. У короткій новині деталі не використовуються зазвичай тому, що вони ще не відомі або уточнюються. Деталі обов'язково використовуються у розширеній новині; вони мають бути логічно пов'язані з ядром новини.

Бекграунд – це додаткова інформація, завдяки якій читач може глибше зрозуміти зміст новини, дізнатися про події, що передували їй, статистичні дані, а також про аналогічні події, що відбулися раніше.

У дослідженні Н. Агароні (Aharony, 2009) зазначено, що бібліотекарі, які схильні дивитися на нові технології як на виклик, а не на загрозу, більш схильні використовувати соціальні вебінструменти. Бібліотекарі, яким важко сприймати зміни, також менш мотивовані вивчати соціальні медіа, вони вважають їх неважливими, але водночас загрозовими.

У цих конструктах очевидно, що використання соціальних медіа впливає на інформаційні практики на різних рівнях. Інформаційна діяльність, така як збір інформації, організація, обмін, створення та управління інформацією, можна розпізнати у висновках Берфорда (Burford, 2012). Так, він вирішив дослідити використання соціальних медіа фахівцями з інформації у своїй інформаційній практиці. Її результати сформовані в шість конструкцій: «збір знань спільноти», «інклюзивна мова опису», «комунікація, залучення, зв'язок», «переосмислення та зміна позиціонування інформаційних агентств», «автономія, гнучкість та інновації» і «проекти: спланованість і впорядкованість» (с. 232–234).

Сьогодні дійовими інструментами максимально швидкої та якісної комунікації є нові медіа – сайт бібліотеки і соціальні мережі (Facebook, Instagram тощо) (Kang et al., 2011).

Дослідження Х. Карлсон (Carlsson, 2012) показало, що вони сприймають можливість впливу на систему Facebook як маргінальні, а бібліотечні професіонали натомість приймають інші стратегії боротьби з наявними недоліками Facebook. Незважаючи на це, бібліотечні фахівці не збираються відмовлятися від розміщення інформації у Facebook. Однією з головних виявлених проблем є суперечливі цілі Facebook як комерційного інструменту та мета бібліотеки використовувати його як простір для спілкування.

Бібліотечні фахівці вирішують цю проблему, формуючи інформацію на своїй сторінці у Facebook відповідно до власної мети, що призводить до нового способу легітимізації та виправдання бібліотечної роботи (Petit, 2011).

Бібліотечні професіонали активно формують інформацію у Facebook, навіть якщо не бачать можливість впливати на систему більшою мірою. Інше дослідження того, як бібліотеки використовували Facebook, показало, що бібліотекарі все ще мають труднощі з отриманням необхідних ресурсів для підтримування профілю бібліотеки. Натомість їм довелося працювати над цим у вільний час, не виходячи з дому (Holmberg et al., 2009, p. 55).

Академічні бібліотеки в усьому світі використовують соціальні медіа для інформування та зв'язку з користувачами. Бібліотеки Університету Співдружності Вірджинії (VCU) нічим не відрізняються і мусять йти в ногу із платформами та очікуваннями користувачів, що швидко розвиваються. Щоб розробити дослідження, яке ґрунтується на єдиному баченні комунікації для нових медіа, бібліотеки Університету Співдружності Вірджинії просканували літературу в галузі бібліотеки та зв'язків із громадськістю, а потім опитали бібліотекарів, щоб усунути виявлені прогалини.

Опитування показало, що понад 70 % бібліотек використовують соціальні медіа, а 30 % бібліотекарів публікують дописи принаймні щодня. Це напрочуд високі цифри. Facebook і Twitter є найпопулярнішими каналами, де зростає цікавість до візуальних каналів, таких як YouTube, Flickr, Instagram, Pinterest і Snapchat. Найбільш популярним використанням було просування та пошук відгуків про бібліотечні послуги, ресурси і заходи (Taylor & Francis Group, 2014).

Варто зазначити, що в Латвії бібліотекарі не зобов'язані проходити спеціальні тренінги з медіаграмотності. Водночас тему медіаграмотності висвітлюють різноманітні семінари та конференції, організовані Центром розвитку бібліотек Національної бібліотеки Латвії.

У проєкті, де йдеться про запуск пілотного навчального курсу з медіаграмотності для працівників публічних бібліотек ради округу Міт, Республіка Ірландія, Школою інформаційних та комунікаційних досліджень UCD створено можливість розглянути, як медіанавчання грамотності для персоналу публічних бібліотек можна розширити та впровадити в національному масштабі через стратегічне партнерство між вищими навчальними закладами, які мають освітній досвід, і публічними бібліотеками, які бажають підтримувати навчання персоналу.

Журналістська робота з метою навчання медіаграмотності для працівників публічних бібліотек в Ірландії пов'язана з великою ініціативою відділу розвитку національних бібліотек Управління місцевого самоврядування (LGMA), Національного агентства грамотності (NALA), бібліотек округу Міт і Мета. Навесні 2021 року Школа інформаційних і комунікаційних досліджень UCD успішно пройшла тендер на контракт на розроблення навчальної програми та впровадження пілотного модуля навчання медіаграмотності. Для виконання цього завдання була створена команда проєкту, до складу якої увійшли п'ять науковців зі школи та два асистенти із програми отримання ступеня UCD MLIS.

Для щотижневого моніторингу прогресу було створено робочу групу, яка складається з команди проєкту та представників бібліотек Мета, NALA, LGMA та Meath. Роль Мета полягала у фінансуванні проєкту та допомозі в координації через організацію зустрічей, ведення протоколів і пунктів дій, а також загальній організаційній підтримці. Також було призначено Керівний комітет для надання консультацій і порад на щомісячній основі та для забезпечення досягнення результатів проєкту.

Бібліотечний журналіст створює для бібліотеки сприятливий соціальний клімат або, як мінімум, соціально неагресивне середовище, знімаючи можливі протиріччя. У таких журналістів є свої технології роботи, серед яких: прес-конференції для журналістів, підготовка та розсилка статей і повідомлень у мас-медіа (телепередачі та радіорепортажі), громадська і благодійна діяльність; ювілейні та святкові заходи тощо. Успішна реалізація генеральної мети бібліотечної журналістики значною мірою сприяє конструюванню та постійному вдосконаленню позитивного іміджу бібліотеки. А це вимагає виявлення та ранжування показників, таких як громадська популярність і репутація, престиж користування послугами бібліотеки, сервіс обслуговування, реклама та ін., що впливають на імідж самої бібліотеки (Сисова, 2022).

Інформаційними жанрами журналістики вважають ті, основна мета яких – повідомити, проінформувати про певні події, факти, процеси тощо. У медіа ці тексти є основними носіями оперативної інформації (Гарматій & Гирба, 2021).

Бібліотека з метою поширення інформації використовує всі три різновиди жанрів. Створюються анонси заходів, прес-релізи новин, даються коментарі, оцінка подій, пишуться статті, які аналізують роботу. У бібліотечних блогах публікуються огляди, рецензії, есе.

Так, в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці імені І. Франка функціонує редакційно-видавничий сектор, який здійснює:

- розробку та виготовлення поліграфічних матеріалів про діяльність ОУНБ ім. І. Франка в цілому та окремих її підрозділів;
- редагування та коректуру текстів, які друкуються в бібліотеці;
- підготовку оригінал-макетів видань;
- ксерографічний друк запрошень, оголошень та макетів матеріалів, підготовлених працівниками структурних підрозділів бібліотеки;
- фінішну обробку надрукованих матеріалів;
- представлення друкованої продукції бібліотеки на вебсайті.

Зокрема, 26 грудня 2023 року у приміщенні обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка відбулась прес-конференція, присвячена початку реалізації проекту «Назустріч улюбленому письменнику». Таким проектом керівництво прагне якнайбільше познайомити галичан із сучасною літературою краю, популяризувати її, а також здійснити своєрідний зріз знань прикарпатців про письменників Івано-Франківщини та їх творчість (Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка, б.д.).

Необхідно зауважити, що такий жанр, як *репортаж*, належить до інформаційного. Репортаж є газетно-журнальною публікацією, матеріал для якої був зібраний журналістом на місці події або, що рідше, отриманий від безпосереднього учасника цієї події. Отже, відмінною рисою цього жанру є те, що журналіст чи репортер є очевидцями та учасниками будь-якої події.

Так, у вересні 2023 року в Іванівській бібліотеці-філії пройшов екологічний репортаж «Скарбниця природи». Під час заходу говорили про різноманітний і багатий світ природи, про її збереження та охорону, брали участь у вікторині й виставили символ мудрості – сову.

Для допитливих читачів підготовлена добірка літератури «Все задумано мудро в природі» (*Екологічний репортаж «Скарбниця природи»*, 2023).

Серед інформаційних жанрів найбільш типовим є *замітка*. Вона коротко викладає результат вивчення, дає своєрідний сигнал про існування, основні риси якогось явища, події, людини, проблеми. І це постає як новина, тобто потенційна інформація, яка перевищує те, що вже відомо читачам. Новина буде тим важливішою для цільової аудиторії, чим більше буде «перевищення» інформації.

Сьогодні в журналістиці, спираючись на міжнародну наукову практику, розрізняють такі види заміток: *подієва замітка, анонс, анотація, міні-рецензія, блиц-портрет, міні-огляд, міні-історія*.

Так, на сайті Київського національного університету будівництва та архітектури (КНУБА) розміщена інформація у форматі міні-історії на тему «Історія бібліотеки в обличчях», де розповідається про шанованих працівників бібліотеки, які присвятили їй свій життєвий шлях, про тривалу та віддану роботу в бібліотеці та слова подяки від керівництва і колег за самовіддану працю. Крім текстового матеріалу, в рубриці містяться фотографії видатних працівників у портретному та груповому форматах (Хілобоченко, б.д.).

Іншим різновидом інформаційних жанрів, які зазнали деяких видозмін у структурному плані, є *міні-рецензія*, в якій, на відміну від інформаційної замітки, превалює не факт, а враження, отримане її автором у процесі знайомства із предметом, що відображається. Тут спостерігається тяжіння до меншого обсягу та експресивного викладу.

Інформаційна кореспонденція – детальне та широке освітлення предмета, яким виступають якась поодинокі подія, явище та дія з його фактологічним описом, елементами оцінювання, припису, прогнозу з метою повідомлення деяких наявних на поверхні параметрів явища, що відображається. На відміну від репортажу, де головне – створення ефекту присутності, для кореспонденції важливо викласти суть справи (локальні ситуації, процеси).

Публікації, що відображають різноманітні конференції, засідання, симпозиуми, семінари, збори та ін. із погляду прийняття на них різних документів та матеріалів, а також самого ходу та порядку проведення, називаються *інформаційними звітами*. Вимоги до них – документальна точність та дослівний виклад формулювань прийнятих рішень.

На сайті Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва розміщена інформація про семінари для бібліотекарів. У 2021–2023 роках, зокрема, проводились семінари за темами: «Бібліотека в сучасному форматі», «Партнерство бібліотек і молоді в громадах», «Бібліотечний простір – реальний та віртуальний», «Функціонування бібліотек в сучасних реаліях» (Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва, б.д.).

На деяких бібліотечних сайтах є спеціальний розділ «Інформація для мас-медіа», де публікуються *анонси та прес-релізи заходів*. Багато бібліотек публікують анонси на сайтах, створюють заходи у соціальних мережах. Як правило, анонс заходу пишеться за 3–5 днів та в майбутньому часі. Об'єм тексту – 1–3 абзаци.

У соціальних мережах дійовим є використання як анонсу засобів візуалізації: постерів, афіш заходів тощо.

На сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського розміщена рубрика «Електроні виставки». Зокрема, у цій рубриці на 2024 рік було заплановано виставки: Видатні українці: Панас Мирний (1849–1920), До 70-річчя Украї-

ни в ЮНЕСКО: видання ЮНЕСКО з фондів бібліотеки-депозитарію ООН у НБУВ, Майстерність художнього слова: сучасні українські письменники, Тематична виставка універсального підсобного фонду відділу комплексного бібліотечного обслуговування, Знаменні дати ЮНЕСКО: Іммануїл Кант (1724–1804) – філософ, науковець, гуманіст (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, б.д.-б).

Як особливий інформаційний жанр журналістики *інтерв'ю* є діалогом кореспондента і героя публікації (Гарматій & Гирба, 2021).

Інформаційне інтерв'ю вийде, якщо і інтерв'юер, і герой робитимуть акцент на питаннях: «що? де? коли?».

Аналітичним інтерв'ю стане, якщо інтерв'юер отримає відповідь на запитання: «чому?» та «у який спосіб?». Аналітика має бути у відповідях, а не в авторському інтерпретуванні.

Інтерв'ю – це свого роду анкета.

На відміну від *інтерв'ю*, мета якого – отримання відповідей на кілька (іноді – безліч) питань, що відрізняються за своїм характером, від однієї людини, в іншій формі – *бліц-опитуванні* журналіст намагається отримати відповіді на те саме питання (або на кілька) від кількох людей. Якщо автор опитує лише одну людину, то таке опитування перетворюється на інтерв'ю.

Жанр *бліц-портрета* відрізняється від інших інформаційних жанрів своєрідним предметом відображення, оскільки в ньому полягає коротка характеристика або міні-портрет людини, про яку далі йтиметься.

Зокрема, у Національній бібліотеці України для дітей стало традицією відзначати професійне бібліотечне свято разом із читачами. Спочатку запросили всіх користувачів головної дитячої книгозбірні, потім було *бліц-інтерв'ю*, яке дало змогу почути, чим була для них бібліотека, кого з бібліотекарів вони пам'ятають, яку професію обрали. Такий захід супроводжувався інформативними фото, які можна побачити на сайті бібліотеки (Національна бібліотека України для дітей, б.д.).

Текст *реферату* має складатися за певним планом: тема, предмет (об'єкт), характер, особливості та мета роботи; метод чи методологія проведення роботи (якщо цей метод чи методи принципово нові та оригінальні, необхідно дати їхній опис, а широко відомі методи лише перерахувати); конкретні результати, отримані в роботі, що реферується (теоретичні або експериментальні); висновки, рекомендації, оцінка, пропозиції, описані в першоджерелі (Балаклицький, 2019).

Об'єктами реферування є: наукові статті (теоретичні, експериментальні, методичні, описові, оглядові тощо); книги (монографії, збірки праць, збірники доповідей тощо); патентні документи (описи винаходів до заявок, патентів, авторських свідоцтв); рецензії на книги; депоновані рукописи.

Анотації, зорієнтовані на широке коло читачів, мають свої специфічні особливості, оскільки в них містяться естетична оригінальність, пізнавальна і художня значущість матеріалу: інформативність, емоційна яскравість; об'єктивність.

Тенденція, яка називається *візуалізацією*, також народжує оригінальні форми подачі: ілюстрація-частина заголовного комплексу; ілюстрація, яка не має прямого стосунку до тексту, але розширює його головну думку; ілюстрація читача («Фото в конверті», «Фото на конкурс»); проста та складна інфографіка (Радчик, 2012).

Новинарна фотографія – це не просто світлина, яка супроводжує замітку чи інформаційне повідомлення про факт, подію з повсякденного життя, а окремий

жанр фотожурналістики, в якому можуть фігурувати події і люди, явища й пригоди. Новинарна фотографія, за твердженням італійського фотографа Грації Нері (цит. за: Максимович, 2021), – це «щоденна зйомка поточних подій місцевого чи міжнародного масштабу», і вона присутня в усіх без винятку газетах та журналах.

Так, на сайті Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету розміщені фото в рубриці «Експурсія бібліотекою», в якій є фото про читальні зали бібліотеки, інформаційно-бібліографічний відділ, читачів та читальні зали.

Також на сайті міститься інформація про проекти в бібліотеці, такі як Екологічний проект «ECOWAY», літературний проект «Перлини української літератури», вебпроект «Цей день в історії НФаУ» (Наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету, б.д.).

У такий спосіб розвиток бібліотечної журналістики як нового напрямку діяльності бібліотек набуває останнім часом все більшого значення. Використовуючи всі доступні форми навчання та самоосвіти, бібліотекарі постійно розвиваються, освоюють нові технології і сервіси, удосконалюють свої професійні навички.

На думку А. Печеної (2014), важливим завданням бібліотеки є вдосконалення її діяльності в системі масових комунікацій, передусім на рівні регіону.

Потужною науково-методичною та практичною базою для створення досліджень у сфері корпоративних медіапроектів вітчизняних бібліотек на базі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського є Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка, котра вже не один рік успішно реалізує на національному та регіональному рівнях проект професійного розвитку бібліотечних фахівців «Школа бібліотечного журналіста» (б.д.). На основі цього напрямку реалізуються наукові конференції з публікацією збірників доповідей, видано посібник «Бібліотечна журналістика: матеріали до курсу» (Глазунова & Миценко, 2015); формується база даних та комунікативний навігатор «Бібліотечна періодика» – веббіографічний путівник, що орієнтує бібліотекарів у повнотекстових професійних ресурсах і може стати основою для ґрунтовних наукових досліджень.

Крім того, Харківський державний університет харчування та торгівлі (НБ ХДУХТ) – це також один із пунктів розвитку бібліотечної журналістики. Заклад створює та удосконалює формат і методи подачі унікального матеріалу, який зацікавляє не лише науковців та студентів, а й усіх тих, хто відвідує онлайн-простір. Так, створено електронний бюлетень «Думка Наша» – власне корпоративне медіавидання, випуск якого розпочато у жовтні 2018 року. Видання орієнтовано на широке коло споживачів інформації: науковців, викладачів, студентів, співробітників як закладу вищої освіти, так і будь-якого користувача, який завітав до онлайн-простору.

ВИСНОВКИ

Аналіз робіт із цієї теми дає змогу виділити концепцію журналістської діяльності, зрозуміти її сутність та значущість для бібліотечних фахівців.

Вивчаючи питання освіти, інформації та медіа, а також комп'ютеризацію із погляду бібліотечного обслуговування, доходимо до висновку, що сьогодні всі вони реалізують схожий канон послуг, який впливає з дослідження ринку, тобто потреб клієнта в інформації. Замовники інформації, які належать до інформаційного суспільства, атрибутом якого є «споживання інформації», беруть участь у безперервному (спіральному) освітньому процесі завдяки співпраці інфор-

маційних центрів на всіх рівнях освіти. Шкільні бібліотеки зосереджують свою бібліотечну та педагогічну діяльність на створенні освітньої культури, що розуміється як процес навчання впродовж життя та набуття навичок використання інформаційних технологій, як частини викладання інформатики, читання та медіаосвіти. Академічні бібліотеки університетів та інші наукові інституції, зокрема національні бібліотеки, створюють потребу в інформаційних навичках у самостійній дослідницькій роботі. Значну роль відіграє і мережа публічних бібліотек, у тому числі спеціалізованих, для дітей та молоді.

Можемо зробити висновок, що усі інформаційні жанри тяжіють до стислості, проте зберігається інша особливість. Сьогодні можна говорити про ринкову стратегію. Як і будь-який товар, журналістський продукт мусить мати привабливу яскраву упаковку. Це його форма. Вона створюється із сукупності певних прийомів та засобів виразності. За всієї інтенсивності процесів взаємодії та модифікації залишається єдність специфічних властивостей журналістського продукту. Це і є жанр, або чітка структура, або принцип упорядкування, що пов'язаний із мисленням.

Керівники бібліотек повинні розробити політику щодо медіаграмотності, а персонал має пройти навчання основним її навичкам. Крім того, співпраця й обмін знаннями щодо медіаграмотності між бібліотеками та іншими організаціями є досить важливими заходами.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Балаклицький, М. А. (2019). *Зображальна журналістика*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
- Вайшенберг, З. (з Ракерс, Ю.). (2004) *Новинна журналістика* (В. Ф. Іванов, ред., В. Клименко & А. Баканов, пер.). Академія Української Преси.
- Верховна Рада України. (2022, 13 грудня). *Про медіа* (Закон № 2849-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/conv#n6>
- Гарматій, О., & Гирба, О. (2021, 25 березня). Інформаційні жанри в друкованих виданнях. В Ю. Р. Казімова (Упоряд.), *Інновації та особливості функціонування ЗМІ України* [Матеріали конференції] (с. 23–26). Видавництво Львівської політехніки.
- Глазунова, Л., & Миценко, С. (Уклад.). (2015). *Бібліотечна журналістика* [Методичні матеріали]. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.
- Глазунова, Л., & Тищенко, А. (2014). Всеукраїнські школи бібліотечного журналіста: огляд роботи та враження учасників. *Бібліотечний форум України: історія, теорія і практика*, 3, 64–69.
- Городенко, Л. М. (2018). Медіа. В *Енциклопедія сучасної України* (Т. 20). Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/article-66085>
- Давидова, І. О. (2014). Соціальні медіа-комунікаційні можливості бібліотек. В Н. І. Капустіна (Уклад.), *Короленківські читання 2013. Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону* [Матеріали конференції] (Ч. 1, с. 14–18). Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.
- Екологічний репортаж «Скарбниця природи»*. Іванівська бібліотека-філія. (2023, 8 вересня). Южноукраїнська громада. http://yu.mk.ua/news/show/ekologichniy_reportazh%C2%A0_skarbnitsya_prirodi_ivanivska_biblioteka-filiya?
- Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка. (б.д.). *Головна*. Взято 14 квітня 2024 з <https://lib.if.ua>

- Киричок, А. (2015). Використання нових медіа у формуванні іміджу ВНЗ. *Вісник Книжкової палати*, 2, 42–44.
- Ковальчук, Г. Д., & Корнієнко, М. Є. (2014). Бібліотечна преса як складова медіа-системи України. В Н. І. Капустіна (Уклад.), *Короленківські читання 2013. Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону* [Матеріали конференції] (Ч. 1, с. 69–78). Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.
- Косачова, О. (2014). Соціокомунікативний потенціал тележурналістики у формуванні іміджу бібліотеки. *Вісник Харківської державної академії культури*, 44, 167–177.
- Косачова, О. (2015). Основні тенденції становлення бібліотечної журналістики в Україні. *Вісник Книжкової палати*, 5, 48–52.
- Куликова, О. М. (Уклад.). (2014). *Бібліотечно-інформаційна журналістика* [Методичні матеріали]. Харківська державна академія культури.
- Литвиненко, О. О. (Уклад.). (2012). *Мережеві ЗМІ* [Методичні матеріали]. Харківська державна академія культури.
- Максимович, М. (2021). Новинарна фотографія у сучасній журналістиці: види та особливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*, 1(1), 7–14. <https://doi.org/10.23939/sjs2021.01.007>
- Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва. (б.д.). *Семінари для бібліотекарів*. Взято 14 квітня 2024 з <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-11-15-23-30/77-2011-11-06-08-23-01.html>
- Наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету. (б.д.). *Проекти Наукової бібліотеки*. Взято 14 квітня 2024 з <https://lib.nuph.edu.ua/proekti/>
- Національна бібліотека України для дітей. (б.д.). *Зіркова бібліотека*. Взято 19 квітня 2024 з <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6716>
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. (б.д.-а). *Бібліотеки загальнодержавного значення*. Взято 14 квітня 2024 з <http://www.nbuv.gov.ua/node/2297>
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. (б.д.-б). *Електронні виставки*. Взято 14 квітня 2024 з <http://nbuv.gov.ua/exhibitions>
- Олтаржевський, Д. (2013). *Основи та методи діяльності сучасних корпоративних медіа*. Центр вільної преси.
- Пастушенко, О. (2016). *Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України: соціокомунікаційний аспект*. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
- Печена, А. (2013). Бібліотеки в системі масової комунікації: тенденції і напрями розвитку. *Вісник Книжкової палати*, 10, 12–17.
- Печена, А. (2014). Місце бібліотеки в системі масової комунікації. *Вісник Харківської державної академії культури*, 42, 196–205.
- Радчик, В. Р. (2012). Методи пошуку і збирання інформації в журналістиці. В В. В. Різун (Ред.), *Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво* (2-ге вид., с. 77–96). Київський університет.
- Рендалл, Д. (2007). *Універсальний журналіст* (М. Марченко, пер.). К.І.С.
- Сисова, Ю. (2022). Інформаційний ринок як сфера фандрейзингової діяльності бібліотек. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, 5(2), 380–386. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270143>
- Стівенс, М. (з Олсон Б. М.). (2008) *Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет* (Н. Єгоровець, пер.). Києво-Могилянська академія.
- Струнгар, В. (2017). Представлення бібліотеки в інтерактивному медіа-середовищі: змістовий аналіз. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 46, 329–344.

- Тодорова, О., & Олтаржевський, Д. (б.д.). *Корпоративні медіа: факти, динаміка розвитку та тренди*. Асоціація корпоративних медіа України. Взято 15 квітня 2024 з <http://асму.com.ua/presscenter/articles/OltarzhovskiMedia/>
- Хілобоченко, Н. (б.д.). *Історія бібліотеки в обличчях*. Бібліотека КНУБА. Взято 15 квітня 2024 з <https://library.knuba.edu.ua/node/408>
- Чачко, А. (2004). Комунікативістика в системі гуманістичного розвитку сучасної бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*, 1, 30–32.
- Чуприна, Л. (2012). Оперативна інформація в соціальних мережах: особливості обігу та використання бібліотеками. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 33, 507–523.
- Шевченко, В. (2001). Графічна організація друкованого тексту та його художня інтерпретація засобами складання. *Наукові записки Інституту журналістики*, 2, 53–69.
- Школа бібліотечного журналіста. (б.д.). *Про нас*. Взято 19 квітня 2024 з <http://journalist-library.blogspot.com/p/blog-page.html>
- Aharony, N. (2009). The influence of LIS students' personality characteristics on their perceptions towards Web 2.0 use. *Journal of Librarianship and Information Science*, 41(4), 227–242. <https://doi.org/10.1177/0961000609345088>
- Burford, S. (2012). Using social media to extend and enrich practice in the information sector. In G. Widén & K. Holmberg (Eds.), *Social information research* (pp. 215–238). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S1876-0562\(2012\)0000005012](https://doi.org/10.1108/S1876-0562(2012)0000005012)
- Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in public libraries: A backstage glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62(3), 199–210. <https://doi.org/10.1515/libri-2012-0016>
- Holmberg, K., Huvila, I., Kronqvist-Berg, M., Nivakoski, O., & Widén-Wulff, G. (2009). *Bibliotek 2.0: Deltagarkultur i förändring*. BTJ Förlag.
- Jochumsen, H., Skot-Hansen, D., & Hvenegaard, C. (2010). *A New model for the public library in the knowledge and experience society*. University of Copenhagen's. https://curis.ku.dk/ws/portalfiles/portal/173562136/A_new_model_for_the_public_library.pdf
- Kang, M., Kim, B., Gloor, P., & Bock, G.-W. (2011). Understanding the effect of social networks on user behaviors in community-driver knowledge services. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(6), 1066–1074. <https://doi.org/10.1002/asi.21533>
- Mowat, I. (1996). "Urzędniczyna" czy nauczyciel? Rola bibliotekarza akademickiego w XXI wieku. In J. M. Day & M. Śliwińska (Eds.), *Rola i funkcje nowoczesnej biblioteki akademickiej* [Conference proceedings] (pp. 115–126). Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Petit, Y. (2011). Twitter and Facebook for user collection request. *Collection Management*, 36(4), 253–258. <https://doi.org/10.1080/01462679.2011.605830>
- Taylor & Francis Group. (2014). *Use of social media by the library: Current practices and future opportunities* [White paper]. figshare. <https://doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.1221673.V1>
- van Dijk, T. A. (Ed.). (1997). *Discourse as structure and process*. Sage.

REFERENCES

- Aharony, N. (2009). The influence of LIS students' personality characteristics on their perceptions towards Web 2.0 use. *Journal of Librarianship and Information Science*, 41(4), 227–242. <https://doi.org/10.1177/0961000609345088> [in English].
- Balakytskyi, M. A. (2019). *Zobrazhalna zhurnalistyka* [Visual journalism]. V. N. Karazin Kharkiv National University [in Ukrainian].

- Burford, S. (2012). Using social media to extend and enrich practice in the information sector. In G. Widén & K. Holmberg (Eds.), *Social information research* (pp. 215–238). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S1876-0562\(2012\)0000005012](https://doi.org/10.1108/S1876-0562(2012)0000005012) [in English].
- Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in public libraries: A backstage glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62(3), 199–210. <https://doi.org/10.1515/libri-2012-0016> [in English].
- Chachko, A. (2004). Komunikatyvistyka v systemi humanistychnoho rozvytku suchasnoi biblioteky [Communicative studies in the system of humanistic development of the modern library]. *Bulletin of the Book Chamber*, 1, 30–32 [in Ukrainian].
- Chupryna, L. (2012). Operatyvna informatsiia v sotsialnykh merezhakh: osoblyvosti obihu ta vykorystannia bibliotekamy [Operational information in social networks: peculiarities of circulation and use by libraries]. *Academic Papers of Vernadskyi National Library of Ukraine*, 33, 507–523 [in Ukrainian].
- Davydova, I. O. (2014). Sotsialni media-komunikatsiini mozhlyvosti bibliotek [Social media communication capabilities of libraries]. In N. I. Kapustina (Comp.), *Korolenkivski chytannia 2013. Biblioteky, muzei, arkhivy u media-prostori rehionu* [Korolenko readings 2013. Libraries, museums, archives in the media space of the region] [Conference proceedings] (Pt. 1, pp. 14–18). Kharkiv Korolenko State Scientific Library [in Ukrainian].
- Ekolohichniy reportazh "Skarbnytsia pryrody". Ivanivska biblioteka-filiia* [Ecological report "Treasure of nature". Ivanovo branch library]. (2023, September 8). Yuzhnoukrainska hromada. http://yu.mk.ua/news/show/ekologichniy_reportazh%C2%A0skarbnitsya_prirodi_ivanivska_biblioteka-filiya? [in Ukrainian].
- Harmatii, O., & Hyrba, O. (2021, March 25). Informatsiini zhanry v drukovanykh vydanniakh [Information genres in printed publications]. In Yu. R. Kazimova (Comp.), *Innovatsii ta osoblyvosti funkcionuvannia ZMI Ukrainy* [Innovations and peculiarities of functioning of mass media of Ukraine] [Conference proceedings] (pp. 23–26). Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].
- Hlazunova, L., & Mytsenko, S. (Comps.). (2015). *Biblioteczna zhurnalistyka* [Library journalism] [Methodological materials]. Kharkiv Korolenko State Scientific Library [in Ukrainian].
- Hlazunova, L., & Tishchenko, A. (2014). Vseukrainski shkoly bibliotечноho zhurnalista: ohliad roboty ta vrazhennia uchasnykiv [All-Ukrainian schools of library journalism: Review of work and impressions of participants]. *Bibliotecznyi forum Ukrainy: istoriia, teoriia i praktyka*, 3, 64–69 [in Ukrainian].
- Holmberg, K., Huvila, I., Kronqvist-Berg, M., Nivakoski, O., & Widén-Wulff, G. (2009). *Bibliotek 2.0: Deltagarkultur i förändring* [Library 2.0: Changing culture of participation]. BTJ Förlag [in Swedish].
- Horodenko, L. M. (2018). Media. In *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of modern Ukraine] (Vol. 20). NASU Institute of Encyclopedic Research. <https://esu.com.ua/article-66085> [in Ukrainian].
- Ivano-Frankivska oblasna universalna naukova biblioteka imeni I. Franka. (n.d.). *Holovna* [Home]. Retrieved April 14, 2024, from <https://lib.if.ua> [in Ukrainian].
- Jochumsen, H., Skot-Hansen, D., & Hvenegaard, C. (2010). *A New model for the public library in the knowledge and experience society*. University of Copenhagen's. https://curis.ku.dk/ws/portalfiles/portal/173562136/A_new_model_for_the_public_library.pdf [in English].
- Kang, M., Kim, B., Gloor, P., & Bock, G.-W. (2011). Understanding the effect of social networks on user behaviors in community-driver knowledge services. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(6), 1066–1074. <https://doi.org/10.1002/asi.21533> [in English].
- Khilobochenko, N. (n.d.). *Istoriia biblioteky v oblychchiakh* [History of the library in faces]. Biblioteka KNUBA. Retrieved April 15, 2024, from <https://library.knuba.edu.ua/node/408> [in Ukrainian].

- Kosachova, O. (2014). Sotsiokomunikatyvnyi potentsial telezhurnalistyky u formuvanni imidzhu biblioteki [Socio-communicative potential of television journalism in shaping the image of the library]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 44, 167–177 [in Ukrainian].
- Kosachova, O. (2015). Osnovni tendentsii stanovlennia bibliotechnoi zhurnalistyky v Ukraini [Main trends in the development of library journalism in Ukraine]. *Bulletin of the Book Chamber*, 5, 48–52 [in Ukrainian].
- Kovalchuk, H. D., & Korniienko, M. Ye. (2014). Bibliotechna presa yak skladova media-systemy Ukrainy [Library press as a component of the media system of Ukraine]. In N. I. Kapustina (Comp.), *Korolenkivski chytannia 2013. Biblioteki, muzei, arkhivy u media-prostori rehionu* [Korolenko readings 2013. Libraries, museums, archives in the media space of the region] [Conference proceedings] (Pt. 1, pp. 69–78). Kharkiv Korolenko State Scientific Library [in Ukrainian].
- Kulykova, O. M. (Comp.). (2014). *Bibliotechno-informatsiina zhurnalistyka* [Library and information journalism] [Methodological materials]. Kharkiv State Academy of Culture [in Ukrainian].
- Kyrychok, A. (2015). Vykorystannia novykh media u formuvanni imidzhu VNZ [The use of new media in shaping the image of higher education institutions]. *Bulletin of the Book Chamber*, 2, 42–44 [in Ukrainian].
- Lytvynenko, O. O. (Comp.). (2012). *Merezhevi ZMI* [Network Media] [Methodological materials]. Kharkiv State Academy of Culture [in Ukrainian].
- Maksymovych, M. (2021). Novynarna fotohrafia u suchasni zhurnalistytsi: vydy ta osoblyvosti [News photography in modern photojournalism: Types and features]. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University: Journalism*, 1(1), 7–14. <https://doi.org/10.23939/sjs2021.01.007> [in Ukrainian].
- Mowat, ł. (1996). "Urzędniczna" czy nauczyciel? Rola bibliotekarza akademickiego w XXI wieku ["Clerk" or teacher? The role of the academic librarian in the 21st century]. In J. M. Day & M. Śliwińska (Eds.), *Rola i funkcje nowoczesnej biblioteki akademickiej* [The role and functions of a modern academic library] [Conference proceedings] (pp. 115–126). The Nicolaus Copernicus University Press [in Polish].
- Mykolaivska oblasna biblioteka dlia yunatstva. (n.d.). *Seminary dlia bibliotekariv* [Seminars for librarians]. Retrieved April 14, 2024, from <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-11-15-23-30/77-2011-11-06-08-23-01.html> [in Ukrainian].
- National Library of Ukraine for Children. (n.d.). *Zirkova biblioteka* [Star library]. Retrieved April 19, 2024, from <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6716> [in Ukrainian].
- Oltarzhevskiy, D. (2013). *Osnovy ta metody diialnosti suchasnykh korporatyvnykh media* [Basics and methods of activity of modern corporate media]. Tsentr vilnoi presy [in Ukrainian].
- Pastushenko, O. (2016). *Knyha i periodyka v dysertatsiinykh doslidzhenniakh nezalezhoi Ukrainy: sotsiokomunikatsiinyi aspekt* [Books and periodicals in dissertation research on independent Ukraine: Socio-communication aspect]. V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Pechena, A. (2013). Biblioteki v systemi masovoi komunikatsii: tendentsii i napriamy rozvytku [Libraries in the system of mass communication: Trends and directions of development]. *Bulletin of the Book Chamber*, 10, 12–17 [in Ukrainian].
- Pechena, A. (2014). Mistse biblioteki v systemi masovoi komunikatsii [The place of the library in the system of mass communication]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 42, 196–205 [in Ukrainian].
- Petit, Y. (2011). Twitter and Facebook for user collection request. *Collection Management*, 36(4), 253–258. <https://doi.org/10.1080/01462679.2011.605830> [in English].
- Radchuk, V. R. (2012). Metody poshuku i zbyrannia informatsii v zhurnalistytsi [Methods of search and collection of information in journalism]. In V. V. Rizun (Ed.), *Zhurnalistskyi fakh: hazetno-zhurnalne vyrobnytstvo* [Journalism profession: Newspaper and magazine production] (2nd ed., pp. 77–96). Kyiv University [in Ukrainian].

- Randall, D. (2007). *Universalnyi zhurnalist* [The universal journalist] (M. Marchenko, Trans.). K.I.S. [in Ukrainian].
- Scientific Library National University of Pharmacy. (n.d.). *Proieky Naukovoï biblioteki* [Projects of the Scientific library]. Retrieved April 14, 2024, from <https://lib.nuph.edu.ua/proiekti/> [in Ukrainian].
- Shevchenko, V. (2001). Hrafichna orhanizatsiia drukovanoho tekstu ta yoho khudozhnia interpretatsiia zasobamy skladannia [Graphic organization of printed text and its artistic interpretation by means of composition]. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*, 2, 53–69 [in Ukrainian].
- Shkola bibliotechnoho zhurnalista. (n.d.). *Pro nas* [About us]. Retrieved April 19, 2024, from <http://journalist-library.blogspot.com/p/blog-page.html> [in Ukrainian].
- Stephens, M. (with Olson, B. M.). (2008) *Vyrobnytstvo novyn: telebachennia, radio, Internet* [Broadcast news: Television, radio, Internet] (N. Yehorovets, Trans.). Kyiv-Mohyla Academy [in Ukrainian].
- Strunhar, V. (2017). Predstavlennia biblioteki v interaktyvnomu media-seredovyshchi: zmistovyi analiz [Representation of library in interactive to the media environment: Substantial analysis]. *Academic Papers of Vernadskyi National Library of Ukraine*, 46, 329–344 [in Ukrainian].
- Sysova, Yu. (2022). Informatsiinyi rynek yak sfera fandreizynhovoï diialnosti bibliotek [Information market as a sphere of libraries' fundraising activities]. *Digital Platform: Information Technologies in Sociocultural Sphere*, 5(2), 380–386. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270143> [in Ukrainian].
- Taylor & Francis Group. (2014). *Use of social media by the library: Current practices and future opportunities* [White paper]. figshare. <https://doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.1221673.V1> [in English].
- Todorova, O., & Oltarzhevskiy, D. (n.d.). *Korporatyvni media: fakty, dynamika rozvytku ta trendy* [Corporate media: facts, dynamics of development and trends]. Asotsiatsiia korporatyvnykh media Ukrainy. Retrieved April 15, 2024, from <http://acmu.com.ua/presscenter/articles/OltarzhevskiMedia/> [in Ukrainian].
- V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. (n.d.-a). *Biblioteki zahalnodержавного значennia* [Libraries of national importance]. Retrieved April 14, 2024, from <http://www.nbu.gov.ua/node/2297> [in Ukrainian].
- V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. (n.d.-b). *Elektronni vystavky* [Electronic exhibitions]. Retrieved April 14, 2024, from <http://nbuv.gov.ua/exhibitions> [in Ukrainian].
- van Dijk, T. A. (Ed.). (1997). *Discourse as structure and process*. Sage [in English].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2022, December 13). *Pro media* [On Media] (Law No. 2849-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/conv#n6> [in Ukrainian].
- Weischenberg, S. (with Rakers, J.). (2004) *Novynna zhurnalistyka* [News journalism] (V. F. Ivanov, Ed., V. Klymchenko & A. Bakanov, Trans.). Academy of Ukrainian Press [in Ukrainian].

UDC 001.102:021.7:303.62]:004:[070:02

Serhii Chernenko,
PhD Student,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: naid@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3241-9362

INFORMATION GENRES IN THE CONTEXT OF LIBRARY JOURNALISM

The aim of the article is to study the theoretical and practical potential of using information genres in the library journalists' activity.

Research methods. In this article, methods of analogy, comparison, systematisation, deduction and abstraction are applied.

The scientific novelty is based on the fact that the offered research work studies connections between human knowledge of news media and methods they use to form news. It is found out that people with a higher level of media knowledge are more likely to include social media in their news repertoire, but not as their main or only one source. Secondly, it is determined that the information of media sources is positively related to editorial bases.

The degree of participation of public libraries in public journalism is studied, particularly in conditions where media coverage of certain information decreases.

It is proved that the mass involvement of librarians in this activity on an ongoing basis allows to raise an issue of professional training programmes for library journalists, taking into account the fact that this kind of work requires certain knowledge, competence and skills. As a result, its quality affects the reputation of the library.

Main conclusions. Nowadays, one of the features of modern society is "information consumption". Libraries are focused on creating an educational environment, using ICT, media education and qualitative journalistic work of librarians. Journalism is close to the activity of librarians. They create notes, sketches and reports for websites and social networks, conduct interviews for podcasts, write articles for industry press.

It can be said with confidence that library journalists use social networks quite widely in their professional activities. So, social media tools are mainly used as a substitute for other information delivery channels. If today librarians are faced with the task of changing the image of the library and working with the stereotypes of public society, then it is up to library journalists to cope with it.

Keywords: mass media; library journalism; news, genre; note; reportage; interview; reports; announcements; press releases; newsletters.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2024 р.